

Fiskestell/kultivering i Torpa statsallmenning

2009

Innledning

De siste årene er det gjort ulike undersøkelser som er tenkt skal inngå i driftsplan for fiske i Torpa Statsallmenning. Dette gjelder bl.a. registreringer av gytebekker, El-fiske på bekker, vannanalyser med mer. Registreringene er i hovedsak ferdigstilt mht undersøkelser av gyte- og oppvekstforhold.

Settefiskene ble også i år merket og flere gjenfangstresultater foreligger. Ørekytefangsten fortsatte som tidligere, der innsatsen ble konsentrert til Tretjernet, men etter hvert ble det også fanget ørekyte i Sæbu Røssjøen, Folungtjerna og Oppsjøputten.

Aktiviteten og resultater fra årets jobb på fiskekultiveringssida presenteres her, men det presiseres at noe er foreløpige resultater og konklusjoner som blir nøyere gått gjennom i forbindelse med evt. driftsplanarbeid senere i vinter.

Merking og gjenfangst av fisk

All fisken som har blitt satt ut i Torpa Statsallmenning i perioden 2003 - 2009 har blitt merket ved fettfinneklipping, med unntak av det som er satt ut i Handicapdammen og Settefiskdammen. Dette er en skånsom merkemethode som ikke skader fisken. I og med at dette er det sjuende året fisken blir merka, kan det ennå finnes umerka fisk som tidligere ble satt ut (fisk over 9 år ettersom settefiskene i nesten alle vann har vært 2 år eller eldre ved utsetting), men disse begynner det å bli langt mellom. Ved prøvefisking der alder på fisken blir bestemt ut fra skjellanalyser, vil en imidlertid kunne fastslå nøyaktig om fisken er satt ut eller ikke.

Hensikten med merking av fisk er bl.a. å finne ut i hvor stor grad settefisk ”slår til” i de ulike vatna og om naturlig rekruttering finnes i enkelte vatn og i hvor stor grad det skjer. Dette vil gi viktig informasjon i forhold til utsettingsplaner i de ulike lokalitetene. Dessuten vil en kunne finne ut om fisk lever over vinteren i enkelte av de grunne vatna. Gjennom sommeren 2009 er noen fangster blitt undersøkt med tanke på andel merka fisk. Dessuten er fiskere gjennom informasjonsplakater og muntlig fra fjelloppsyn blitt oppfordret til å undersøke fangsten sin og sende inn rapport. Det er også lagt ut rapportskjemaer i selvbetjeningskassa og på utleiehyttene.

Resultater fra gjenfangster i 2009 viser at av 85 fisker innrapportert eller undersøkt er 3 av 8 fisker tatt i Storlægeren merket, 4 av 19 i Sæbu-Røssjøen, 2 av 3 i S. Folungtjern og 1 av 1 i Hita. I følgende vann er ingen fisk som er rapportert merket (antall i parentes): Kroktjernet (1), Oppsjøputten (8), Handicapdammen (34), Budeiputten (5) og Settefiskdammen (6).

Prøvefiske i S. Folungtjern

Det ble i begynnelsen av september 2009 foretatt prøvefiske i S. Folungtjern da det er usikkert i hvor stor grad denne lokaliteten er avhengig av fiskutsetting. Det er aktuelt å forbedre gytemuligheter på strekningen mellom S. Folungtjern og dammen mellom denne og Handicapdammen, og det ville derfor være nyttig å finne ut om dette var nødvendig for å sikre rekrutteringen i S. Folungtjern.

Under prøvefisket ble det tatt kun 3 ørret av ulik størrelse, der to av dem var utsatt fisk. Den største fisken veide ca. en kilo. Dette tyder på at bestanden i S. Folungtjern nok er tynnere enn antatt og at en økt utsetting av fisk kan være aktuelt evt. i kombinasjon med forbedring av gyteforhold på bekkene. Ytterligere analyse av fangsten gjenstår (bl.a. kondisjon og vekst).

Registrering av gytebekker

Registrering av gytebekker i Torpa Statsallmenning har vært gjennomført de siste årene. De fleste bekkene er undersøkt, mange med El-fiskeapparat.

Gytebekker har blitt undersøkt med tanke på gytemuligheter og oppvekstmuligheter for småfisk. Hensikten er å få bedre oversikt over hvilke vatn det foregår naturlig rekruttering, i hvilket omfang det foregår og hvor gode muligheter det er for yngel og småfisk til å vokse opp på bekkene før de går inn i vatnet. Dette vil være til stor hjelp under planlegging av hvor mye og i hvilke lokaliteter en bør sette ut fisk. Et mål er også å få et grunnlag for å foreslå enkle tiltak for å bedre gyte- og oppvekstforholdene for aure i området, bl.a. ved tilførsel av gytegrus, graving av kulper, heving av vannstand m.m.

Disse registreringene gjøres ved bruk av to metoder. Den ene ved å gå langs bekkene og undersøke naturgitte forutsetninger og den andre ved bruk av El-fiskeapparat der en får innblikk i hva bekken virkelig produserer av fisk. Det ble ikke foretatt El-fiske i 2008.

Ved den første metoden ble faktorer som er viktige for gyte- og oppvekstforhold registrert og gitt en karakter på en skala fra 0-5 der 0 betyr ingen forhold, mens 5 er svært gode forhold.

Når det gjelder gyteforhold ble faktorer som vassføring, dybde, bunnssubstrat/gytesubstrat, forekomst av kulper og hvor langt fisken kunne vandre, registrert.

For å vurdere oppvekstforhold for yngel/småfisk ble det registrert grad av skjul (vegetasjon, store steiner m.m), bunnssubstrat og forekomst av kulper. Dessuten ble avstanden fra utløpet til første vandringshinder på utløpsbekken målt for å finne strekningen på bekken som produserer fisk til vatnet.

Ved bruk av El-fiskeapparat kan vi bestemme tettheten av fisk på elver og bekker og på den måten få tall på hvor god rekruttering det er på bekken. Den som utfører fisket bærer el-fiskeapparatet på ryggen. I ene hånda holdes en anodestang med en metallring i enden, mens en håv holdes i den andre. Bakover fra apparatet henger katoden som består av en lang metalledning ned i vatnet. Fisk som er innenfor spenningsfeltet til de to elektrodene vil svømme aktivt mot anoden når fiskeren gir strøm og bli slått ut noen sekunder. Fiskeren tar da opp fisken med håv for undersøkelse (for eksempel art, størrelse, alder og merket fisk). Det er viktig at strømmen ikke står på for lenge av gangen da det kan skade fisken. Stor fisk vil lettere slås ut enn liten fisk, men samtidig vil stor fisk raskere flykte når fiskeren nærmer seg og dermed unngå å få strøm. En regner med at ved å gå grundig over bekken en gang vil ca. halvparten av fisken på 5-20 cm være fanget. Dette kan variere en del avhengig av bl.a. vannføring, bekkens størrelse, saltinnhold i vatnet (evne til å lede strøm), fiskerens dyktighet og lysforhold. Ved å måle opp arealets størrelse det blir prøvefisket på, kan tettheten beregnes. Ca. 30 fisk per 100 m² regnes som middels/normal tetthet.

Resultater fra de enkelte lokaliteter

Tabell 2. Oppsummering av reg. i 2003 - 2009 av gyteforhold og oppvekstforhold, samt resultat fra El-fiske i ulike lokaliteter (utført i 2003, 2004, 2006 og 2009). 0 = ingen forhold, 1 = dårlig, 2 = nokså dårlig, 3 = middels, 4 = god, 5 = svært god. Årets registreringer er uthevet.

Lokalitet	Gyteforhold					Oppvekstforhold					El-fiske-resultat								
	Karakter:	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5
Tretjern (innløp)				x							x						X		
Tretjern (utløp)			x								x								
Tronhustjernet					x				X									x	
Svarttjernet (utløp)			x								x			x					
Svarttjernet (innløp)				x							x								
Storvatnet		x						x											
Synnfjorden:																			
- Lenna					X						X					X			
- Oppsjøbekken					X						X			X					
- Skjervungbekken					X						X				X				
Søndre Ongeltjern	x						x												
Nordre Ongeltjern	x						x												
Søndre Folungtjern			x								x			x					
Røssjøkolltjernet		x							X										
Nedre Lenningsvatn				x							x			x					
Øvre Lenningsvatn				x							x								
Skardtjernet		x						x											
Rakafiskputten				x							x						X		
Kroktjernet	x						x												
Nytjernet	x						x												
Oppsjøputten					X						x				x				
Olaputten				x							x								
Budeiputten	x						x												
Handicapdammen			x						X										
Tobekktjernet																			
Gryttjernet																			
Settefiskdammen	x						x												
Storlægervatnet				x							x						X		
Sæbu-Røssj. – Tronhusb.					X							X							
-Innløp fra Folungtj.				x				x											
Putt ved N. lenningsvatn		x						x											

EL-fiske på innløpsbekk Tronhustjernet

Det ble gjennomført El-fiske på innløpsbekken til Tronhustjernet i 2009 i begynnelsen av sept i den hensikt å undersøke mulighetene for å flytte villfisk herfra til Røssjøkollvatnet. Under dette El-fisket ble 64 fisk fanget derav 53 av alder 0+ (årsyngel). Det ble i tillegg observert ca 20 fisker av ulik alder, også noen gytefisker som hadde gått tidlig opp på bekken. Dette viser at gyteaktiviteten på innløpsbekken til Tronhustjernet er svært god og rekrutteringen av fisk til

tjernet er mer enn tilstrekkelig. Et årlig uttak av fisk med tanke på utsetting i andre lokaliteter vil derfor bare være gunstig for kvaliteten på fisken i Tronhustjernet, som nå er preget av mye småfisk.

Forbedring av gytemuligheter i Storlægeren

Det ble i august opparbeidet og forbedret 7-8 gytekulper i Storlægerbekken. Det ble tilført ca 25 sekker a 20 kg med grus i gytegroper som delvis eksisterte og delvis ble opparbeidet. Denne grusen ble hentet i Revågruva i Gausdal, og er spesielt godt egnet som gytegrus på grunn av en gunstig variasjon i størrelse, samt avrunda former på grusen. Ved undersøkelser i gytetida ble det observert rogn i så å si alle de nyanlagte gytegroper, noe som viser at dette absolutt har virket etter hensikten. Muligens vil dette bety at det ikke er nødvendig å sette ut fisk i Storlægeren framover.

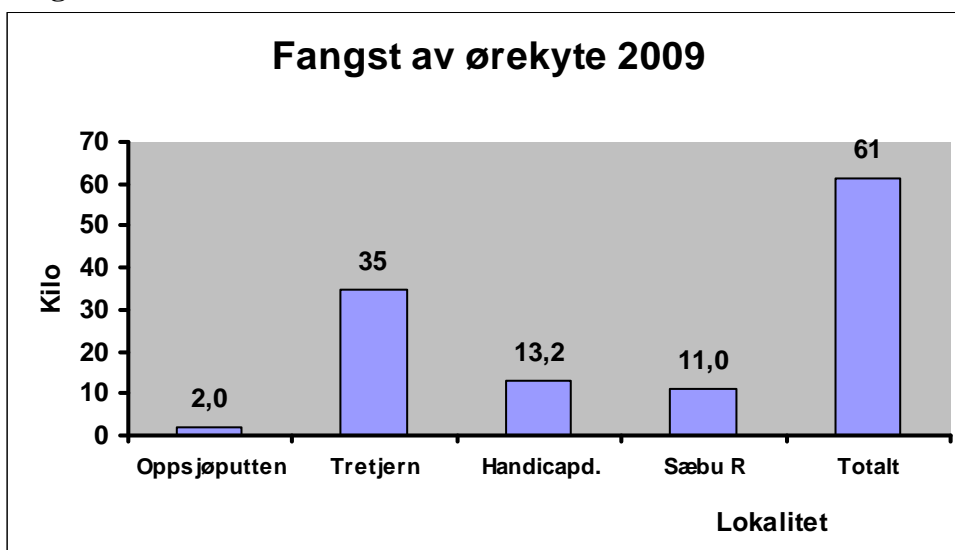
Registrering av gyteaktivitet og oppsyn med bekkene i gytetida

På høsten er det prioritert å ha ekstra oppsyn med gytebekker, både i forhold til evt. uregelmessigheter men også for å registrere gyteaktivitet på noen av bekkene. De lokalitetene det er sett på i 2009 er Oppsjøputten, Storlægervatnet, Tronhusbekken (Sæbu-Røssjøen) og utløpsbekken Tretjern. Mitt inntrykk er at det har vært muligens noe mindre gyteaktivitet i de bekkene jeg har fulgt med på jevnlig gjennom aktuell gyteperiode. Lite vann i bekkene lenge utover høsten kan ha bidratt til dette. Dette har også sannsynligvis gjort at den største aktiviteten ikke har kommet som normalt rundt 5. oktober. Det er ikke registrert ulovligheter i forbindelse med gytetida på bekkene i 2009.

Ørekytefangst 2009

Ørekytefangsten fortsatte i 2009 med 6 ruser i innløpsbekken til Tretjern. Rusene ble lagt ut 9. juni og tatt inn 26. juli av hensyn til at små ørret begynte å gå i rusene, samt svært liten fangst av ørekyte utover sommeren. Det ble også fisket med ei ruse noen dager i oppsjøputten. Utpå sommeren ble det også fisket med noen ruser i Sæbu-Røssjøen og i Handicapdammen.

Fangstresultat

Fangst av ørekyte i ulike lokaliteter i Torpa statsallmenning i 2009.

Det ble fanget i alt 61 kg ørekyte denne sesongen, derav 35 kg i Tretjern. Dette er lågere enn normalt. Vegen åpnet nokså seint i år og det innvirker på fangstresultatet ved at den beste tida med mye ørekyte på bekkene var godt i gang da fangsten startet. Det ble fanget henholdsvis 13,2 kg og 11 kg i Handicapdammen og Sæbu-Røssjøen utpå sommeren av frivillige fiskere.

Konklusjon

Det er viktig å starte så tidlig som mulig etter at isen har gått/vegen har åpna inn i området da de største fangstene er i begynnelsen av sesongen. Dessuten er det spesielt viktig å bli kvitt ørekyta på bekkene på våren da den fortrenger ørretyngelen fra gode oppvekstplasser.

Sammenlignet med de første åra ligger fangsten i Tretjernet nå nokså jevnt et godt nivå under det den gjorde etter oppstarten i 1996, noe som er et godt tegn med tanke på at bestanden da kan synes å være redusert. Samtidig viser fortsatt store fangster at dersom dette tiltaket skal ha noen hensikt må det drives kontinuerlig. Spesielt antas det at fangsten på innløpsbekken til Tretjernet, som årlig er stor, er gunstig for oppvekstforholdene for småørreten på bekkene.

Fangst av ørret i rusene betyr at man må gå gjennom fangsten nokså nøye for å unngå at verdifull ørretyngel av lokal stamme ikke tas ut.

Ørekytefangsten som drives, er positivt sett fra en biologisk synsvinkel. Ved stort uttak av ørekyte på bekker der små ørret vokser opp, forbedrer levestandarden for disse betraktelig. Minst like viktig er det at det er et synlig og godt signal til fiskerne i området om at Torpa Fjellstyre driver aktivt med kultivering og tar ørekyteproblemet på alvor i ei tid der mange andre har gitt opp kampen mot ørekyta.

Fiskeutsettinger i Torpa Statsallmenning 2009

Utsetting av fisk blir i hovudsak utført på dugnad der 12-15 personer deltar i utbæring av fisk. Fisk i Handicapdammen og Settefiskdammen settes ut uavhengig av denne dugnaden for å unngå at folk fisker den opp igjen samme dag. Det ble brukt fisk fra Kippesjøen i Etnedal. Fiskene ble fettfinneklippt unntatt flerårig fisk utsatt i Handicapdammen og Settefiskdammen.

Nytjernet	25 stk 2-åringer
Søndre Folungtjern	50 stk 2-åringer
Skardtjernet	50 stk 2-åringer
N.Folungtj. (Handicpd.)	130 stk flerårig
Storvatnet	50 stk 2-åringer
Sæbu-Røssjøen	200 stk 2-åringer
Settefiskdammen	30 stk flerårig
Tretjern	50 stk 2-åringer
Storlægvatnet	75 stk 2-åringer
Ongeltjern N	25 stk 2-åringer
Ongeltjern S	25 stk 2-åringer
Røssjøkolltjernet	100 stk 1-åringer samt 53 yngel og 11 eldre villfisk
Hita	150 stk 1-åringer

Til sammen blir dette 250 stk.1-åringer, 550 stk. 2-åringer, 160 stk flerårige fisker og 64 villfisk av ulik alder.

Ole Knut Steinset Fjelloppsyn Torpa Statsallmenning